

De Persoonsnamenstudie in 1952

door K. ROELANDTS.

De wetenschappelijke beoefening van de anthroponymie heeft in de Nederlanden, ook tijdens het afgelopen jaar, grote voortgang gemaakt. Het is vooral verheugend, dat bij voorkeur historisch materiaal wordt onderzocht, want dit blijft volstrekt onontbeerlijk om „Dichtung” van „Wahrheit” te onderscheiden. In mindere mate worden de huidige toenames bestudeerd, hoewel ook daaruit heel wat te leren valt : evenzeer als de toponymie heeft de anthroponymie vóór alles behoefte aan archivalische en dialectologische documentatie.

De bibliografie werd voortgezet door de publicatie van het jaarlijks overzicht in de *Handelingen* en van verschillende lijsten in *Onoma*. (zie nr. 14).

Voor het eerst verscheen thans een algemene studie over de Vlaamse en Waalse familienamen in België, van de hand van A. VINCENT (nr. 16), die zich tot heden vooral door het onderzoek van Waalse en Franse plaatsnamen verdienstelijk heeft gemaakt. In Nederland werden, in de loop der jaren, reeds verschillende synthetische werken over persoonsnamen uitgegeven en die reeks werd nu vergroot met twee waardevolle handboeken over de Friese anthroponymie, geschreven door P. SIPMA (nr. 15) en W. DE VRIES (nr. 17). Bovendien onderzocht W. Gs HEL-

LINGA een bijzonder aspect van de naamgeving in de Reynaert (nr. 6).

Naast deze afzonderlijk gepubliceerde bijdragen, mogen ook enkele tijdschriftartikels vooraf onder de aandacht worden gebracht : het vervolg van de studie over Vlaamse bijnamen vóór 1225, door O. LEYS (nr. 8) ; twee onderzoekingen over oude voornamen, door O. LEYS (nr. 7) en A. WEIJNEN (nr. 18) ; een vierde bijdrage, door J. VAN GORP (1), over Kempische persoonsnamen (nr. 5). Middel-eeuwse voor- en toenamen werden daarenboven samen behandeld in een beknopte, maar belangwekkende plaatse-lijke monografie, van de hand van H. VANGASSEN (nr. 4), en C. DE BAERE schreef over de naamgeving in onze oudste komische spelen (nr. 1). Over familienamen vóór 1800 handelde verder J. MERTENS (nr. 11), over moderne familienamen A. CARNOY (nrs. 2-3 en blz. 341).

Buiten het Nederlands-Friese taalgebied werd van velerlei zijden voor bibliografische informatie gezorgd : in de derde jrg. (1952) van *Onoma*, in de thans afzonderlijk verschenen bibliografie van E. C. SMITH (blz. 343), in het vervolg van de uitstekende overzichten over de Waalse filologie, door É. LEGROS (blz. 341), over de Skandinavische filologie, door H. en P. ANDERSEN (blz. 345).

In het bijzonder worde gewezen op de nieuwe uitgaaf van A. BACH's Deutsche Namenkunde (blz. 343) ; een studie, door S. HAGSTRÖM, over het vraagstuk van de zgn. imperatieve samenstellingen (blz. 344) ; twee belangrijke bijdragen over oude Luikse persoonsnamen, van de hand van J. HERBILLON (blz. 341) en E. RENARD (blz. 341) ;

(1) Zo pas vernemen wij dat Dr. Jan VAN GORP, de zeer verdienstelijke Vlaamse naamkundige, begin September 1953 te Kasterlee is overleden. Onder de nagelaten geschriften bevinden zich nog enkele studiën over Kempische persoonsnamen die, naar wij hopen, binnen afzienbare tijd zullen uitgegeven worden.

een methodologisch interessant opstel, van I. MODÉER, over de waarde van gelatiniseerde naamvormen voor de kennis van de eigen klankleer (blz. 345).

Van de werken, die tot dusver in de loop van 1953 verschenen, worden hierbeneden een paar genoemd (1).

* * *

1. C. DE BAERE, Naamgeving in onze oudste komische spelen. *Kon. Vla. Ac., Verkl. en Med.* 1952, 839-846.

Interessant overzicht van de namen, die voorkomen in een veertigtal Noord- en Zuidndl. kluchten uit de XVe-XVIIe eeuw.

2. A. CARNOY, Een blik op het middeleeuws krijgswezen op de basis van de anthroponymie. *Com. Top.* XXVI (1952), 31-40.

Een aantal Vlaamse en Waalse fnn. worden, zonder historische bewijspplaatsen, in verband gebracht met oude wapens.

3. A. CARNOY, Oude beroepen en Vlaamse familienamen. *Hand. Znl. Maatsch. Taal- en Letterk. en Gesch.* VI (1952), 27-38.

Indeling van moderne Vlaamse en Waalse fnn. volgens de beroepen waaraan zij werden ontleend.

4. H. VANGASSEN, Persoonsnamen te Ninove in 1408. *Land v. Aalst* IV (1952), 22-33.

Geeft een lijst van 371 psn., gevolgd door de indeling en verklaring van de voor- en achternamen volgens de gebruikelijke methode. Het is een leerrijke historische bijdrage, die zal voortgezet worden door de studie van Ninoofse psn. in de XVIe eeuw.

5. J. VAN GORP, Kempische persoonsnamen IV. *Taal-*

(1) A. CARNOY, Origines des noms de familles en Belgique. *Louvain*, 1953.

J. VAN DER SCHAAR, Uit de wordingsgeschiedenis der Hollandse doop- en familienamen (Taalk. Bijdr. Noord en Zuid, red. G. G. KLOEKE en L. GROOTAERS, V). *Assen*, 1953.

A. BACH, Deutsche Namenkunde I. Die deutschen Personen-namen 2. *Heidelberg*, 1953².

G. KNUDSEN (†) - M. KRISTENSEN (†) - R. HORNBY, Danmarks gamle Personnavne, h. 16. *København*, 1953.

O. BRATTÖ, Studi di antroponomia fiorentina. Il Libro di Montaperti (An. MCCLX). Diss. *Göteborg*, 1953.

kundige ontwikkeling bij familienamen. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 109-116.

Vervolg van de bijdragen tot de geschiedenis der psn. in de Antwerpse Kempen (zie laatst *Bibl. Psn.* 1951, nr. 7). Uit materiaal van de XIIe tot de XVIe eeuw (inz. a^o 1368) worden voorbeelden gegeven van : formaties met *ver* „vrouw” en *ver* „van der”; fn. met voorgevoegde gen. *s-*; toevoeging of weglating van *h*; psn. *op* -*man*, -*s*, -*en(s)*, -*t*, -*aert*, -*ing*; ontwikkeling van *ald/alt*, van intervokalisches *d* en *t*, van *ū* > *ui*, van *sk* > *ss* (*van Passel*); psn. ontstaan uit *Godevert* en *Arnold*.

6. W. Gs HELLINGA, Naamgevingsproblemen in de Reynaert (Bijdr. en Med. Com. v. Naamk. III). *Amsterdam*, 1952. Mede verschenen in de reeks : *Anthroponymica*, nr. V. *Leuven-Brussel*, 1952.

Poging tot psychologisch-stilistische waardering van het naamgebruik, in verschillende aspecten : taboe, naamgeving en familieverband, differentiatie tussen kindernamen en namen van volwassenen, spotnamen en occasionele spotvormen of speelvarianten. Zie register van behandelde namen op blz. 26 en samenvatting van de discussie die op deze symposion-lezing volgde, blz. 27-28.

7. O. LEYS, Onze doopnamen omstreeks 1300. *Biek.* LIII (1952), 13-21 ; 34-40 ; 60-66 ; 88-90 ; 220-225 ; 258-263.

Alfabetische lijst van materiaal, geput uit het renteboek van het Brugse St. Janshospitaal (1310), met bespreking van de mans- en vrouwenamen naar Germaanse of Latijns-kristelijke oorsprong en met vermelding van eruit afgeleide familienamen.

8. O. LEYS, Vlaamse bijnamen vóór 1225 (II). *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 61-67.

Vervolg van de voortreffelijke bijdrage, besproken in *Bibl. Psn.* 1951, nr. 8. Thans worden, in alfabetische orde, de namen van *Leest* tot *Winter* verklaard. S. werkt aan een uitgebreide dissertatie over al de beschikbare Wvla. bij- en beroepsnamen uit dezelfde periode.

9. J. LINDEMANS, Hoe maak ik mijn stamboom op? *Antwerpen*, 1952⁴.

Rec. A. R(EMANS), *Limb.* XXXI (1952), 219-220.

Vierde druk van de bekende handleiding, voor 't eerst besproken in *Bibl. Psn.* 1941, nr. 6.

10. J. LINDEMANS, Van meiseniersbloed. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 337-352.

Vervolg van de bijdrage vermeld in *Bibl. Psn.* 1951, nr. 10, van *Muysewinckel* tot *Pinnock*. Zie ook Id., De Brabantse meiseniers. *De Schakel* VI (1951), 30-36.

- 11. J. MERTENS, De Mechelse familienamen. *O. K. Mech.* LVI (1952), 154-176.

Vervolg van de bijdrage, vermeld in *Bibl. Psn.* 1951, nr. 16. Behandelt de beroeps- en waardigheidsnamen, de familienamen afgeleid van een fysieke of psychische eigenschap en ten slotte ook enkele curiosa.

12. J. A. MEYERS -J. C. LUTINGH, Onze voornamen... Zie laatst *Bibl. Psn.* 1949, nr. 12.

Rec. B. M. NOACH, *Nieuwe Taalg.* XLV (1952), 119-120.

13. J. MOORS, De oorkondentaal in Belgisch-Limburg van circa 1350 tot 1400... zie *Bibl. Pln.* 1952, nr. 22.

14. K. ROELANDTS, De persoonsnamenstudie in 1951. *Com. Top.* XXVI (1952), 181-202.

Jaarlijks overzicht van de Nederlandse anthroponymische studiën en van de belangrijkste bijdragen uit het overige Germaanse, alsmede het Romaanse taalgebied.

Verscheen ook afzonderlijk in de reeks *Bijlagen* van het Leuvens Instituut voor Naamkunde, als nr. XXXVI.

Over hetzelfde jaar verschenen bovendien in *Onoma* III (1952) bibliografische lijsten betreffende : Vlaanderen en Wallonië, door H. DRAYE en J. HERBILLON (blz. 131-138); Nederland, door P. J. MEERTENS (blz. 174-176); Friesland, door K. ROELANDTS (blz. 177-178).

15. P. SIPMA, Fryske nammekunde I. Foar- en skaeinamen (Utjefte fan de Fryske Akademy). *Drachten*, 1952.

Rec. P. J. MEERTENS, *It Beaken* XV (1953), 30.

Voortreffelijke inleiding (136 blz.) in de Friese anthroponymie, met vooraf enkele algemene beschouwingen over terminologie, Ogm. en Ofri. naamgeving, alsmede een kritisch overzicht van de bronnen en bibliografie. Dan volgen een beknopte, maar leerrijke studie over de oudste Fri. psn. (Oudheid en Middeleeuwen) en een hoofdstuk over de uitbreiding van die namen-schat door Kristendom, enz. Vervolgens onderzoekt S. het ontstaan en de vorming van de familienamen, met speciale aandacht voor de betekenis, de chronologie en het geografisch onderscheid van de verschillende patronymische afleidingen. Ten slotte wordt samenvattend gehandeld over de geschiedenis van de namen (betekenis, vorming, klankleer); over de tegenwoordige toestand (verschillende formaties van voor- en familienamen); over de keuze van de voornaam, over soortnamen en diernamen uit psn. Een register ontbreekt.

Wij hopen dat het tweede deel, gewijd aan de toponymie, spoedig moge verschijnen.

16. A. VINCENT, Les noms de familles de la Belgique. *Bruxelles*, 1952.

Rec. J. VANNÉRUS, *Ac. Roy. Belg., Bull.* XXXVIII (1952), 284-285.

Inhoud : I. Histoire des noms de personnes en Belgique jusqu'au XIIe siècle (blz. 9-11) ; II. Histoire des noms de familles belges (11-16) ; III. Géographie des NF belges (16-19) ; IV. Constitution des NF belges (19-25) ; V. La forme des NF belges (25-31) ; VI. Les NF formés de pré-noms (31-80) ; VII. Les NF d'origine géographique (81-89) ; VIII. La nature et la technique (89-97) ; IX. La vie individuelle (97-102) ; X. La vie sociale (102-107).

Als eerste poging om de Vlaamse en Waalse fnn. synthetisch te behandelen, is dit werk over het algemeen verdienstelijk en kan het enigszins vergeleken worden met de bekende studie van S. over „Les noms de lieux de la Belgique” (*Bruxelles*, 1927). In wetenschappelijk opzicht zijn vooral waardevol de middel-eeuwse naamvormen, die af en toe — inz. met betrekking tot Wallonië — ter verklaring worden gegeven. Wat speciaal het Vlaamse materiaal betreft, heeft S. te weinig onderscheid gemaakt tussen schrijf- en spreektaal en onvoldoende rekening gehouden met de dialectische verscheidenheid. Overigens is voor vele van de 14.000 behandelde namen een betere verklaring te vinden.

Een register ontbreekt, maar in de plaats daarvan wordt een etymologisch woordenboek van de Belgische fnn. in het vooruitzicht gesteld.

17. W. DE VRIES, Friese persoonsnamen (Utjeften fan de Fryske Akademy, XI). *Assen*, 1952.

Rec. W. J. BUMA, *Nieuwe Taalg.* XLVI (1953), 110-111.

C. B. VAN HAERINGEN, *Levende talen* 1953, 77.

Grondig onderzoek van een aantal anthroponymische problemen : namen op *-a* ; ingekorte namen, met vbb. van korte en volle naamsvorm naast elkaar ; namen op *-tāt*, *-tet* ; grammatische verschijnselen, zoals afwisseling van suffixen, assimilatie, metathesis, verouderen en samenvallen van namen, namen op *-sa/-tsa/-se(n)*, palatalisering, namen met *Th-*, *T-*, *D-*. Vervolgens worden losse namen en naamdelen in alfabetische volgorde bestudeerd, waaronder : *A(e)d-* < *Aud-*, *ei* < *i*, *Eilof*, *Eihel-* > *Jel-*, *Gail-*, *Hrôth-*, *-lef*, *Siard*, *Sigrep*, *Sjalle*, enz. Namenregister op blz. 197-241 ; register van naamdelen en taalkundige verschijnselen op blz. 242-251. Een onmisbaar studie- en consultatiewerk voor al wie belang stelt in de vormrijkdom van de Friese namen-schat.

18. A. WEIJNEN, Oude Germaanse namen in de Meierij. *Land van mijn hart. Feestb. Th. Goossens (Tilburg)*, 1952), 130-137.

Interessante studie over voornamen en hun vleivormen in de XVe-XVIIe eeuw.

Verschillende **bijzondere vraagstukken** en allerlei namen of naamvormen worden bovendien onderzocht in de volgende bijdragen :

19. N. C. ANDRIESSEN, Het onbepaald lidwoord voor eigennamen. *Levende talen* 1951, 312-314.
20. BRAUN TER MEEREN- -J. LINDEMANS, Oude Brabantse geslachten : van der Meeren. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 401-416.
Verscheen afzonderlijk, als nr. 31, in de reeks : Oude Brabantse geslachten. Zie ook beneden, nrs. 32-34.
21. J. DE BROUWER, Nog over vondelingennamen. *Land v. Aalst* IV (1952), 192.
Aansluitend bij de beneden genoemde publicatie van V. GAUBLOMME, worden de XVIIIe-eeuwse namen *Van der staelen*, *Vindelinck*, *Van de plaets* (te Hofstade) verklaard.
22. D. C., Nog vondelingnamen. *Biek.* LIII (1952), 48.
Betreft de namen *Vander Santen*, *Carreau*, *Opstraete*, *Trouwée*, *Vooredevenster*, *Lindeman*, *Mandel*.
23. J. DUPONT, Zum „Querschnitt durch die Mundarten“ und zur Deutung des Namens *Ulenspiegel*. *Leuw. Bijdr.* XLII (1952), 89-91.
Antwoord op M. KONRADT-HICKING, Es geht um mehr, als um den *Ulenspiegel*. *Leuw. Bijdr.* XLII (1952), 86-88. Hierin werd kritiek uitgebracht op de bijdragen vermeld in *Bibl. Psn.* 1950, nr. 25.
24. H. VANGASSEN, *i* in het Mechels. *Com. Top.* XXVI (1952), 41-85.
Bespreekt ook Mnl. anthroponymisch materiaal en verklaart o. m. de vormen *Alijt/Aliten* (1361 *Verlitten*); *Malepeerts* > *Malepijts*; *de Reyere* „rijder in de ommegang“; psn. op *-is/-ijs* (waarbij verkortingsnamen als *Leys*, *Reys*, *Seys*? Vgl. *Veyt* < *Dawijt*?), ook zulke uit oorspr. *-ens* (*Laurijs*); *Bouduene* = Boudewijn; enz.
25. V. GAUBLOMME, Vondelingen en familienaamkunde. *Land v. Aalst* IV (1952), 143.
Spreekende excerpten uit de XVIe-XVIIIe eeuw, betreffende de namen *de duytsche, ter mueren, uyte put* te Erembodegem, *van lierde* te St.-Martens-Lierde. Zie ook hierboven nr. 21.
26. M. GYSSELING, Jan van Riebeeck van Zuidnederlandse afkomst? *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 89-90.
De naam van de stichter der Kaapkolonie werd mogelijk ontleend aan de hoeve *Riebeke* onder Opbrakel. Zie ook *ibid.*, kol. 387 en vgl. o. m. nog A. J. M. VAN NISPEN TOT PANNERDEN, Jan van Riebeeck, zijn voor- en nageslacht. *Ndl. Leeuw* LXIX (1952), kol. 98-105. — P. J. W. BELTJES, Familie-aantekeningen Van Riebeeck. *Ndl. Leeuw* LXIX (1952), kol. 105-118.
27. G. VAN HERREWEGHE e. a., Voornamen als appellatieven. *E.S.-Br.* XXXV (1952), 192-196; 329-330; 391-392.
Lijst van voorbeelden, vooral uit W.-Brab., waarbij telkens getracht wordt de gevoelswaarde te bepalen. Niet alle verklaringen zijn even overtuigend.

28. H. HEZEMANS, De familienaam Heezemans. *De Brabantse Leeuw* I (1952), 56-57.
Met aanvulling door F. W. SMULDERS, *ibid.*, 107.
29. H. J. M. HOFSTEE, Spotnamen. *Speelwagen* VII (1952), 281.
30. F. W. N. HUGENHOLTZ, Graaf Willem III (I), „de Goede”. De geschiedenis van een bijnaam. *Ts. v. Gesch.* LXV (1952), 136-149.
31. G. G. KLOEKE, De tongvallen langs de Zuiderzeekust en op de eilanden. *Verzamelde opstellen G. G. Kloeke (Assen, 1952)*, 163-181.
Herdruk van een opstel verschenen in : H. COLIJN e. a., *De Zuiderzee, een herinneringswerk (Amsterdam, 1932)*, 141-156.
In de eerste bladzijden wordt gehandeld over de naamgeving.
32. O. LE MAIRE- J. LINDEMANS, Oude Brabantse geslachten : van Waeyenbergh. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 103-114 ; 176.
Verscheen ook afzonderlijk, als nr. 29, in de reeks : Oude Brabantse geslachten.
33. J. LINDEMANS, Oude Brabantse geslachten : de Boeck. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 177-187.
Afzonderlijk verschenen, als nr. 30, in de reeks : Oude Brabantse geslachten. Vgl. nrs. 20, 32, 34.
34. P. LINDEMANS, Oude Brabantse geslachten : van Lierde. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 30-37.
Verscheen ook afzonderlijk, als nr. 28, in de reeks : Oude Brabantse geslachten.
35. J. B. VAN LOON, Enkele oudere Huybergse familienamen. *De Ghulden Roos (Roosendaal)* XI (1952), 115-116.
36. H. MANDOS, Wat betekent de naam Kersemakers? *Brab. Heem* IV (1952), 19.
Vergeleken met Dt. *Korsemecker* „pelser” ! Zie echter F. SMULDERS, Kersemakers = Kaarsenmakers. *Brab. Heem* IV (1952), 80.
37. J. VAN MIERLO, „Jacob, die coster van Merlant” (*Merlijn*, v. 37). *Kon. Vla. Ac., Versl. en Med.* 1952, 49-70.
Bestrijdt de opvatting van J. NOTERDAEME (zie *Bibl.* 1951, blz. 191) in verband met de interpretatie van de „toenamen” van onze bekende dichter. Vgl. ook J. DESCHAMPS, *Leuw. Bijdr.* *Bijbl.* XLII (1952), 59-60.
38. C. NOPPEN, Wat oorkonden vertellen. *Meer Schoonheid* I (1952), 22-23 (wordt voortgezet).
Leuvense fn. *Van Ermenghem < Van Eremboudenghem?*
39. R. S. ROARDA, Nammen út earder tiid. Foarnammen en skaeinammen, útsocht út de bylagen fan de Kriminele Sentinsjeboeken fan it Hof fan Fryslân 1700-1761 (Utjefte fan it Genealogysk Wurkforbân fan de Fryske Akademy). *Ljouwert*, 1952.
Alfabetische lijst van persoonsnamen, uit het ontzagwekkende materiaal dat S. heeft ingezameld.
40. C. T[HEYS], Ook naamkunde. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 131.
Over de spotnaam *profundus man, profundus mie*, gegeven aan bedelaars, naar het „De Profundis”.

41. J. DE VRIES, La valeur religieuse du mot germanique *irmin*. *Cahiers du Sud* 1952 (?), 18-27.
S. komt tot het besluit dat het genoemde woord de betekenis had van „groot, universeel” en tegelijk een gevoel van verwantschap uitdrukte, b. v. in de psn. *Ermanaric* „grote, almachtige koning”, maar ook „onze eigen koning”.
42. A. WEIJNEN, Enkele Noordbrabantse geslachtsnamen (I). *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 108.
Over de betekenis van *Broos, Hoefsloot, Zopfi*.
43. E. DEWOLFS, Een nieuwe etymologie van Kwibus. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 282-283.
Overzicht van vroegere verklaringen van dit eerst in de 17^e eeuw voorkomend spotwoord; volgens S. uit ofra. mfra. *coquibus* „niais”.
44. P. DE ZUTTERE, Enige Kalmthoutse familienamen. *Calmpthoutania* V (1952/53), 104-112.
Op grond van de kiezerslijst van 1916 wordt een alfabetische lijst opgemaakt van de fnn. die meest voorkomen te Kalmthout, met telkens een poging tot verklaring. Vele van deze namen komen voor in de doopregisters van Kalmthout van 1603-1796.

Ten slotte verwijzen wij naar enkele andere publicaties van anthroponymisch **materiaal**, studiën over **familiekunde** en allerlei bijdragen die om een of andere reden nuttig kunnen zijn bij het onderzoek van de Nederlandse persoonsnamen. De genealogische tijdschriften, zoals *Ndl. Leeuw, Jaarboek Centraal bureau v. genealogie, Archief v. familiekunde* enz. (1), werden echter niet systematisch geëxcerpeerd.

- J. VAN BALBERGHE, Het huis Zakstraat nr. 3. *Mechelen*, 1952.
Met enkele genealogische gegevens over de familie Wittmann.
- D. BOEN, De familiën Kenis en Standaert te Kalmthout. *Calmpthoutania* IV (1951/52), 4-7.
- M. BOVYN, Wie bewoonde vroeger dit huis? Enkele families van St.-Gillis-bij-Dendermonde. *O. K. Dend.* 3^e r. 1952, 113-176 (afz. paginerings).
Vervolg van de bijdrage, vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 190. Vgl. ook *Id.*, Nawijsbare eeuwenoude heemverbondenheid te St.-Gillis-bij-Dendermonde. *Ons Heem* X (1952), 79-81.
- H. S. BUWALDA, De Bilkerts en hur familynamen. *Sint Anna Parochie*, 1952, 14 blz.
- O. COOMANS DE BRACHENE, Tables ascendantes ou quartiers généalogiques des familles de la noblesse belge II. *Groot-Bijgaarden*, 1952.
Bevat 162 kwartiertafelen, elk van 32 voorouders, van Belgische adellijke families (van *Baeyens* tot de *Biolley*).

(1) Ter vervanging van *Taxandria* (tijdschrift voor N.-Brab. gesch. en volkskunde), waarvan de uitgave eind 1943 werd gestaakt, verschijnt sinds Januari 1952 een nieuw genealogisch maandblad, met name *De Brabantse Leeuw*, onder de redactie van B. DE ROY VAN ZUIDEWIJN, J. P. H. GOOSSENS en J. VAN HEESWIJK.

- R. FONCKE, De eerste rekening van de Mechelse schout, heer Willem le Clercq (1554-1556). *Kon. Vla. Ac., Versl. en Med.* 1952, 337-373.
- Lijst van persoonsnamen op blz. 368-371.
- J. GHYSSAERT - J. SOETE, Het voorgeslacht van Peter Benoit. *Ons Heem* X (1952), 19-29 ; 73-76.
- Vgl. het opstel van J. S(OETE), vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 191.
- A. GOETSTOUWERS, Gillis Berthout en de eerste heren van Berlaar, Geel en Duffel. *O. K. Mech.* LVI (1952), 24-45.
- J. VAN GORP, De ontwikkeling der schuttersgilden, voornamelijk in de provincies Antwerpen en Brabant. *Ts. Gesch. Folk.* XV (1952), 55-70.
- D. VAN HEEL, Necrologium van de Minderbroederskloosters te Maastricht en te Lichtenberg (Slavante). *Publ. Soc. hist. archéol. Limb.* LXXXVI-LXXXVII (1950-1951) [1952], 273-335.
- Bevat de namen der overleden kloosterlingen van de 16e tot de 18e eeuw.
- J. HENDRICKX, Oude Turnhoutse familiën. De familie Mallants. *Tax. n. r.* XVIII (1952), 41-62.
- W. VAN HILLE, Familie Beudaert. *Ons Heem* X (1952), 109-114 ; 143-148.
- A. VANHUYSSE, Stamreeks der familiën Vanhuysse, De Beerst, Duron, Vandenberghe. *Nieuwpoort*, 1951.
- Vgl. ook : Stamreeks der familiën Vanden Berghe en Dierickx-Visschers. *Nieuwpoort*, 1952.
- J. JACQUART, Sources généalogiques belges. *De Schakel* VII (1952), 98-100 ; 151-157.
- Lijsten van XVIIe-XVIIIe-eeuwse fnn., met varianten, uit het arr. Oudenaarde : gemeenten Amengijs, Rozenaken, Ruiën, Zulzeke. Het tweede stuk betreft Beveren-Waas en geeft geen varianten.
- M. JANSSENS, Bazelse geslachten. *De Schakel* VI (1951), 45-58.
- Materiaal van vóór 1650.
- D. DE JONG, Burgemeesters, kerkmeesters en H. Geest- of armeesters van Achel, uit de zeventiende en achttiende eeuw. *Limb.* XXXI (1952), 232-236.
- H. L. KRUIJVEL, Handleiding voor stamboomonderzoek. *Rotterdam*, 1952.
- Rec. W. W. VAN VALKENBURG, *Ndl. Leeuw* LXIX (1952), kol. 376.
- P. H. LIPPENS, Het obituarium van het vroegere Minderbroedersklooster te Diest (13e-19e eeuw). *Franciscana* VII (1952), 44-67.
- J. MAERTENS DE NOORDHOUT, Hommage à Jean Breydel dit le héros de Courtrai et quelques documents inédits ou peu connus concernant la famille Breydel. *Bruzelles*, [1952].
- H. M. MENSONIDES - H. SANNES, Graftschriften tussen Flie en Lauwers II-III, 1. *Leeuwarden*, 1952.
- Bevat veel verklaringen aangaande de herkomst van persoonsnamen.
- H. C. VAN PARIJS, Oude geslachten uit het land van Aalst : van

- Santen. *Land v. Aalst* IV (1952), 230-239 ; 270-279 (wordt voortgezet).
- Zie ook *Id.*, A propos du Moniteur de la Noblesse Belge. *L'Intermédiaire* 1952, 16-17.
- F. PRIMS, Album pastorum Campinae Antverpiensis. De lijsten van de pastoors en kapelanen, tot 1950, van de parochiën der Antwerpse Kempen. Verzameld door C. B. DE RIDDER, P. J. GOETSCHALCKX en F. PRIMS. Met de hoofdlijnen van de Kempiſche pastorele geschiedenis door F. PRIMS (Campinia Sacra IX). *Antwerpen*, 1952.
- Rec. K. CRUYSSBERGHS, *Collect. Mechlin.* XXXVIII (1953), 110-112.
- P. GROOTENS, *Ons geest. erf* XXVII (1953), 112.
- W., *Ons Heem* X (1952), 157-158.
- F. PRIMS, Familiekunde en kerkregisters van burgerlijke stand [oud regiëm]. *Antverpiensia* XXII (1951) [*Antwerpen*, 1952], nr. 22, blz. 184-194.
- F. PRIMS, De „gemeente” van de knopmakers, 1566-1777. *Antverpiensia* XXII (1951) [*Antwerpen*, 1952], nr. 11, blz. 102-108.
- G. ROGGEMAN, Namenklapper op de Staten van goed der gemeente Melsele-Waas 1571-1795. *De Schakel* VI (1951), 23-24 ; 63-64 ; 163-166 ; VII (1952), 47-50.
- Vervolg van de publicatie, vermeld in *Bibl.* 1950, blz. 464.
- R. DE ROO, De Keldermansen naar de documentatie uit het Mechelse stadsarchief. *O. K. Mech.* LVI (1952), 68-89.
- H. P. SCHAAP, De afstamming van het geslacht de Jeude. *Ndl. Leeuw* LXIX (1952), kol. 121-123.
- Naar aanleiding van de bijdrage vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 191.
- A. SCHILLINGS, Les étudiants de l'Université de l'État à Louvain (1817-1835). *De Schakel* IV (1949), 76-80 ; V (1950), 136-137 ; VII (1952), 51-54 ; 102-106.
- A. SCHOUTEET, Inventaris van het archief van het voormalige ambacht van de goud- en zilversmeden te Brugge. *Hand. Ém.* LXXXIX (1952), 56-67.
- Rec. A. B., *Archives, Bibl. et Musées de Belg.* XXIII (1952), 231-232.
- L. SIMOENS, Onze heiligen in kerk en kapel II. Bisdom Gent. *Anderlecht*, 1952.
- Rec. H. v. BOMMEL, *Maasgouw* LXVII (1953), 60.
- A. C., *Brabantia* II (1953), 138.
- V. GAUBLomme, *Land v. Aalst* V (1953), 210.
- N., *Ons Heem* X (1952), 151-152.
- J. VERMEULEN, *Ovla. Zanten* XXVIII (1953), 85-87.
- Sluit aan bij de lijsten over het bisdom Brugge, vermeld in *Bibl.* 1950, blz. 463.
- M. SMEETS, Paspoorten en genealogisch onderzoek. *Maasgouw* LXVI (1952), 14-15.
- Over Roermondse paspoorten, afgeleverd eind 18^e-begin 19^e eeuw.
- H. THYS, Namenklapper op het weesmeestersarchief der gemeente Puurs (1678-1792). *De Schakel* VI (1951), 88-93.

- H. THYS, Namenklapper op de weeskamer der gemeente Hemiksem 1647-1790. *De Schakel* VII (1952), 17-21.
- H. THYS, Namenklapper op het weeskamerarchief der gemeente Edegem 1708-1777. *De Schakel* VII (1952), 136-142.
- J. VANNÉRUS, Les changements d'armoiries et de nom dans le groupe familial Gavre-Liedekerke au treizième et au quatorzième siècle. *La noblesse belge. Annuaire* 1946-1950, 7-64.
Rec. J. BOLSÉE. *Rev. phil.* XXX (1952), 638-639.
- F. VERBIEST, De oude (oudste?) cijnzen te Noorderwijk. *Tax. n. r.* XVIII (1952), 28-36.
Publicatie van 2 cijnsrollen resp. uit 1356 en ± 1371, beide bewaard in het abdijarchief te Tongerlo.
- V. VERSTEGEN, Enkele gegevens over de demografische, economische en sociale toestand te Lokeren in 1569. *Lokeren*, 1952, 20 blz.
S. onderzoekt het kohier van de 100^e penning van 1569.
- A. F. VERWILGHEN, Het dienstpersoneel der abdij van Herckenrode. *Limb.* XXXI (1952), 236-240.
- Allerlei inlichtingen vindt men o. m. ook in de „Familiekundige Vraagbaak”. *Ons Heem* X (1952), 30-34 ; 115-116 ; 149-150.

* * *

Over de anthroponymische productie in het buitenland verschenen uitvoerige bibliografische lijsten in *Onoma* III (1952), onder de rubrieken : New Onomastic Publications (Addenda 1950 — Publications 1952), blz. 107-122 ; Bibliographia Onomastica 1951, blz. 123-196 ; Onomastic Bibliography, blz. 1*-80*.

Hier volgt een zeer beperkte keuze van inlichtingen (1), vooreerst met betrekking tot het **Romaanse** taalgebied (2).

M. A. ARNOULD, Les plus anciens rôles d'impôt de la ville de Mons (Hainaut) 1281-1299. *Mél. K. Michaëlsson*, 11-30.

Met overzichtelijke studie van voor- en toenamen.

(1) Men raadplege ook het overzicht, door O. VON FEILITZEN in aansluiting bij vroegere lijsten uitgegeven onder de titel : Bibliography of Swedish works on Romance, English, and German Philology, 1949-51. *Studier i mod. språkvetenskap* XVIII (1953), 145-171.

(2) Met enige vertraging verscheen thans de feestbundel van de vooraanstaande Zweedse romanist K. MICHAËLSSON : Mélanges de philologie romane offerts à M. Karl Michaëlsson par ses amis et ses élèves. *Göteborg*, 1952. Zie in dit verband ook O. JODOGNE, *Onoma* III (1952), 72-73.

- A. CARNOY, Le dialecte liégeois dans l'anthroponymie belge. *Orbis* I (1952), 146-154.

Typische bijzonderheden van klankleer en woordenschat worden geïllustreerd aan de hand van fnn., afgeleid van voornamen (met talrijke vlevormen), van beroepsbenamingen, bijnamen en geografische namen.

- A. DAUZAT, Dictionnaire étymologique... zie *Bibl.* 1951, blz. 193.

Rec. É. LEGROS, *Com. Top.* XXVI (1952), 404-417.

- R. DE SAINT-JOUAN, Le nom de famille en Béarn et ses origines. *Rev. int. Onomastique* IV (1952), 45-59 ; 131-138 ; 221-230 ; 289-302.

Vervolg en slot van de bijdrage vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 193. Het betreft o. m. de fnn. van de XVIe tot de XXe eeuw, namen van vondelingen, het partikel *de*, het lidwoord, wijziging in klank en spelling, latinisering.

- A. DOPPAGNE, Les noms de personnes de Louette-Saint-Pierre. *Rev. Langues vivantes* XVIII (1952), 313-316 ; 377-392.

Inleiding, met bibliografie, en eerste hoofdstuk van een interessante studie over oude en moderne voor- en toenames.

- J. HERBILLON, Hypocoristiques masculins à suffixe féminin au pays de Liège. *Mél. K. Michaëlsson*, 256-263.

Samenvatting van de belangwekkende bijdragen, verschenen in *Bull. Le Vieux-Liège* ; reeds aangekondigd in *Bibl.* 1950, blz. 466.

- É. LEGROS, La philologie wallonne en 1951. *Com. Top.* XXVI (1952), 349-439. Mede verschenen in *Dial. belgorom.* IX (1952), 166-256.

Vervolg van het uitstekend kritisch overzicht, met een speciale rubriek over de anthroponymie, nrs. 141-150.

- K. MICHAËLSSON, Le livre de la taille de Paris, l'an de grâce 1313 (Göteborgs högskolas årsskrift LVII, 3). *Göteborg*, 1951.

Belangrijke tekstuitgave, met register van persoonsnamen op blz. 282-347.

Zie bovendien X., Bibliographie des publications de M. Karl Michaëlsson. *Mél. K. Michaëlsson*, 6 blz.

- E. RENARD, Notes d'anthroponymie liégeoise. *Com. Top.* XXVI (1952), 229-283.

Voortreffelijke studie, waarmede ook de Vlaamse naamkundigen hun voordeel kunnen doen. Aan de hand van waardevol historisch materiaal en van het plaatselijk dialect, verklaart S. talrijke fnn. ontleend aan voornamen, bijnamen en huisnamen.

Vele interpretaties worden aldus door feiten bewezen; zie b. v. de belangrijke lijst van „Gleichungen” als *Collegnon, fil Collin; Ghoddefroit dit Ghodenouille; Egidii Gilioie*; enz. Zulke methode verdient bovenal de voorkeur: wat voor de toponymie geldt, geldt evenzeer voor de anthroponymie; kennis van oude vormen en van de verschillende dialecten is volstrekt onontbeerlijk. Terecht wordt nog speciaal de aandacht gevestigd op de betekenis van de huisnamen voor de studie van de familienamen.

- CH. ROSTAING, Les études onomastiques en France de 1945 à 1950. *Onoma* III (1952), 37-46.
Over de anthroponymie op blz. 42-45.

Bovendien mogen de volgende opstellen, van meer speciale inhoud, ook de Nederlandse naamkundigen interesseren:

- P. AEBISCHER, Les dénominations du „Carnaval” d'après les chartes italiennes du moyen âge. *Mél. K. Michaëlsson*, 1-10.
Ook over psn. *Carnaval*.
- À. BERGH, Deusdedit-Deusde(t). *Mél. K. Michaëlsson*, 56-62.
Vgl. *Donatus, Deodatus, Amadeus*, enz.
- CH. CAMPROUX - C. L., Surnoms d'enfants naturels. *Rev. int. Onomastique* IV (1952), 218.
Betr. *Lacroix, de Saint-Jores, de Saint-Denis*.
- H. CARREZ, Une forme curieuse d'agglutination dans les noms de personne. *Mél. K. Michaëlsson*, 74-78.
Zie *Bibl.* 1950, blz. 467.
- L. D'ALAUZIER, Les noms de famille éclairés par les formes anciennes. Quelques noms occitans. *Rev. int. Onomastique* IV (1952), 123-125.
Betr. *Gaillard, Allemand* en dergelijke, *Pellegrin*, enz.
- P. GORISSEN, Hackino, en wale. *Hand. Znl. Maatsch. Taal- en Letterk. en Gesch.* VI (1952), 39-42.
Interessant opstel over Waalse vleivormen van *Jan*. Vgl. de studie van J. HERBILLON, vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 195.
- J. HERBILLON, Éléments néerlandais du wallon liégeois. *Dial. belgo-rom.* VIII (1950/51), 16-26; 65-89; 183-196; IX (1952), 32-53; 124-144.
Interessant ook voor de anthroponymie.
- J. HERBILLON - É. LEGROS, Ancien liégeois *speel*ier „fabricant d'épées”. *Dial. belgo-rom.* IX (1952), 72-84.
- E. KOHLER, Origines espagnoles de „Thérèse”. *Bull. Fac. Lettres Strasbourg* XXIX (1951), 233-235.
- É. LEGROS, Les maladies portant le nom du saint guérisseur. *Enq. musée vie wall.* VI, 28e année (1951), 71-104.
Vervolg van de bijdrage, vermeld in *Bibl.* 1948, blz. 378.

- J. LONGNON, Auguste Longnon et l'anthroponymie française. *Rev. int. Onomastique* IV (1952), 201-202.
 Over zijn onderwijs in de anthroponymie. Vgl. Id., Auguste Longnon (1844-1911). *Onoma* III (1952), 35-36.
- J. MARCEL, Une origine ignorée des noms patronymiques : la profession héraldique (rois, hérauts, poursuivants d'armes). *Rev. int. Onomastique* IV (1952), 37-38.
- J. VANNÉRUS, Les lombards dans l'ancien pays de Luxembourg. *Bull. Inst. hist. belge de Rome* XXVII (1952), 415-450.
- A. VINCENT, „Tonart”, lieu près de Huy au 14e siècle, ou nom d'homme? *Com. Top.* XXVI (1952), 14-15.
 * Samenvatting van een lezing, met historische bewijzen dat *Tonart* afgeleid werd van *Antonius*; vgl. Vla. *Tonnaer*.

* * *

Wat de Engelse en Amerikaanse anthroponymie betreft, worde verwezen naar :

- E. G. GUDDE, Names : their significance and importance in teaching. *Berkeley* (Calif.), 1952.
 Zie *Bibl. Pln.* 1952, blz. 297.
- E. C. SMITH, Personal Names. A Bibliography compiled and annotated by —. *New York*, 1952.
 Afzonderlijke uitgave van de merkwaardige bibliografie, waarover laatst *Bibl.* 1951, blz. 197.
- B. THURESSON, Middle English Occupational Terms... zie *Bibl.* 1951, blz. 197.
 Rec. S. M. KUHN, *Language* XXVIII (1952), 135-139.
 F. P. MAGOUN, *Speculum* XXVII (1952), 431-432.

* * *

Onder de belangrijkste bijdragen over Duitse en Zwitserse persoonsnamen, noemen wij de volgende :

- M. ÅSDAHL HOLMBERG, Studien zu den niederdeutschen Handwerkerbezeichnungen... zie *Bibl.* 1951, blz. 197.
 Rec. W. FOERSTE, *Anz. f. dt. Altert. u. dt. Lit.* LXVI (1952/53), 113-116.
 H. TEUCHERT, *Zeitschr. f. Mundartforsch.* XXI (1952/53), 128.
- A. BACH, Deutsche Namenkunde I. Die deutschen Personennamen I (2. stark erweiterte Auflage). *Heidelberg*, 1952.
 Rec. M. Å(SDAHL) H(OLMBERG), *Niederdt. Mitteil.* VIII (1952), 78.

K. ROELANDTS, *Lew. Bijdr. Bijbl.* XLII (1952), 79-80.

J. SAHLGREN, *Namn och bygd* XXXIX (1951), 164-165.

Tweede uitgave van het anthroponymisch standaardwerk, dat uitvoerig werd besproken in *Bibl.* 1943, blz. 271-279. Door voortgezet persoonlijk onderzoek en zorgvuldige verwerking van de productie der laatste tien jaren — niet het minst van de betreffende Ndl. bijdragen — werd het werk in talloze bijzonderheden verbeterd, zodat nauwelijks één paragraaf ongewijzigd is gebleven. Het onderhavige eerste deel gaat tot § 273 (incl.) en bevat, naast de inleiding, de hoofdstukken over klank- en vormleer, syntaxis, woordvorming, betekenis der psn. Intussen verscheen ook het tweede deel (1953) en wij hopen dat het hierbij aansluitend handboek van de toponymie thans spoedig moge volgen.

- A. BACH, Die Verbindung von Ruf- und Familiennamen in den deutschen, insbesondere den rheinischen Mundarten. *Rhein. Viert.* XVII (1952) = *Festschr. Th. Frings* I, 66-88.

Interessante studie over de verschillende typen van verbindingen, hun frequentie en geografische verspreiding; over het gebruik van het lidwoord, de meervoudsvorming, vrouwelijke toenames (Movierung), invloed van het Latijn, enz.

- S. HAGSTRÖM, Zur Inversion in deutschen Satzwerktern (Uppsala Universitets Årsskrift 1952, 8). *Uppsala-Wiesbaden*, 1952.

Grondige studie van het probleem der zinwoorden: echte en vermeende imperatieve samenstellingen enz., in persoonsnamen en appellativa. Vooral worden onderzocht de composita met „verbale stam” in het laatste lid, b. v. *Tidverlies*, *Gottlob*, *Nichts-taug*, *bijslaap*; *Rinderhat*, *Dankhab*. Register op blz. 73-86.

- S. HAGSTRÖM, Kölner Beinamen des 12. und 13. Jahrhunderts... zie *Bibl.* 1951, blz. 198.

Addenda et corrigenda:

Rec. W. KASPERS, *Anz. f. dt. Alt. u. dt. Lit.* LXV (1951), 72-74.

Met antwoord van S., *ibid.* LXVI (1952), 40-42.

E. SCHWARZ, *Zs. f. dt. Phil.* LXXI (1952), 229-231.

- J. HUBSCHMID, [Bibliographie onomastique.] Schweiz-Suisse-Svizzera. *Onoma* III (1952), 1*-52*.

Retrospectieve bibliografie.

- E. ROTH, *Saxonica*... zie laatst *Bibl.* 1951, blz. 198.

Rec. E. SCHWARZ, *Dt. Literaturzeitung* LXXIV (1953), kol. 11-14.

- E. SCHWARZ, Deutsche Namenforschung... zie *Bibl.* 1950, blz. 420 en 470; 1951, blz. 139.

Addenda et corrigenda:

Rec. W. KASPERS, *Anz. f. dt. Alt. u. dt. Lit.* LXV (1951), 65-71.

Hierbij enkele terechtwijzingen, door S. HAGSTRÖM, *ibid.* LXVI (1952), 42.

- F. STROH, Handbuch der germanischen Philologie. Zie *Bibl. Pln.* 1952, blz. 296.
- B. UPHOFF, Vom Vaternamen zum festen Familiennamen I-II (Quellen u. Forschungen zur ostfries. Familien- und Wappenkunde). 1952.

* * *

Met het oog op de **Skandinavische** persoonsnamenstudie vermelden wij ten slotte :

H. ANDERSEN -P. ANDERSEN, Bibliography of Scandinavian Philology XX-XXI (1947-1948). *Acta phil. Scandinavica* XXI (1952), 181-340.
Zie *Bibl. Pln.* 1952, blz. 298.

P. HOVDA, [Onomastic Bibliography.] Norway. *Onoma* III (1952), 53*-80*.

Retrospectieve bibliografie; anthroponymie op blz. 77*-80*. Zie over 1951 ook *ibid.*, 140-141 (Denemarken); 179-180 (Noorwegen); 185-186 (Zweden).

I. MODÉER, Latiniserade personnamnsformer och nordisk ljudhistoria. *Namn och bygd* XL (1952), 58-74.

Over afwijkende naamvormen, te verklaren door aanpassing aan het Lat. schrift of Lat. woordvormen, door archaïsmen en germanismen; met voorbeelden van gelatiniseerde naamvarianten waaruit ten onrechte klankhistorische gevolgtrekkingen werden afgeleid, o. m. in functie van de umlaut-theorieën (1).

(1) Over het probleem van de umlaut schreef onlangs nog E. HARDING, Något om omljud och brytning i nordiskan. *Arkiv f. nord. fil.* LXVII (1952), 198-210.

NASCHRIFT. — Gelet op de steeds groter wordende moeilijkheden die aan de wetenschappelijke informatie worden gesteld, is de steller van het bovenstaande overzicht zo vrij, de lezers dringend om toezending te verzoeken van alle bijdragen over persoonsnamenstudie, niet het minst van die welke in plaatselijke of gewestelijke tijdschriften, in dag- en weekbladen, enz. mochten verschijnen.

Adres : Prof. dr. H. J. VAN DE WIJER, directeur van het Instituut voor Naamkunde, E. van Evenstraat 10, Leuven.
